

עניג שבת

פרשת: לך לך - וירא

י' במרחשון ה'תשע"ג
(26.10.2012)

עלון מס' 2 (1076)
(שנה עשרים ושבע)

מועדי השבת לך לך

ער"ש מוצ"ש

י-ם	16.19	17.31
ת"א	16.34	17.33
ח'יפה	16.24	17.31
ב"ש	16.37	17.34
אילת	16.30	17.32

זמני היום והלילות היומיים:

משבת לך לך - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.22 - 4.27
זמן הנחת תפילין	4.52 - 4.57
הנץ החמה (מישור)	5.54 - 5.59
הנץ החמה (הנראה)	6.00 - 6.04
ס"ז ק"ש מג"א	7.53 - 7.55
חצות היום	11.25 - 11.24
מנחה גדולה	11.55 - 11.55
שקיעת החמה	16.55 - 16.49
צאת הכוכבים ב'	17.45 - 17.39

דף יומי: שבת כד - ל

מועדי השבת וירא

ער"ש מוצ"ש

י-ם	16.13	17.26
ת"א	16.27	17.27
ח'יפה	16.18	17.25
ב"ש	16.31	17.28
אילת	16.24	17.26

זמני היום והלילות היומיים:

משבת וירא - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.27 - 4.32
זמן הנחת תפילין	4.57 - 5.02
הנץ החמה (מישור)	6.00 - 6.05
הנץ החמה (הנראה)	6.05 - 6.10
ס"ז ק"ש מג"א	7.56 - 7.58
חצות היום	11.24 - 11.25
מנחה גדולה	11.55 - 11.55
שקיעת החמה	16.49 - 16.44
צאת הכוכבים ב'	17.39 - 17.34

דף יומי: שבת לא - לו

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.

לדוגמה: "זמן שקיעה מחר בטבריה" www.yeshiva.org.il

את העלון ניתן למצוא באתר www.moreshet.co.il

וגם באזור מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מידע יהודי" www.moreshet.co.il

יז"ר העמותה והעורך ע"ד שמואל חן כתובת: רח' בלון 3, ת"א טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054 דוא"ר: smulady@netvision.net.il מפיץ: אקסטרה פרינט 50-54-1700

לעשות רצונו בלבב שלם

"עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם". מהו הניסיון הקשה מכל עשרת הניסיונות?
נראה לנו שהניסיון הקשה מכל היה דווקא הציווי האלקי אל אברהם "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך".
אברהם שגר בארצו, בסביבתו המשפחתית, במסגרת נוחה ונעימה, כשהוא מבוסס גם כלכלית, מוקף בבני משפחה וידידים, מקבל לפתע צו מאת הבורא יתברך, לעזוב את הכל. את הארץ שבה הוא נולד, את המשפחה, את הסביבה, את הכל, פשוט לקום וללכת את הבלתי נודע, אל עתיד לא ברור.
אכן ניסיון לא קל, ניסיון קשה. אך, רגע.
כשנלמד את הציווי של "לך לך" עם דבריו והסבריו של רש"י, ניווכח לדעת שהציווי שנצטווה אברהם, היה מלווה בהבטחה מפורשת שהעזיבה היא כדאית ביותר. "לך לך להנאתך ולטובתך. ומה היא הטובה, שם אעשך לגוי גדול וכאן אי אתה זוכה לבנים ועוד, שאודיע טבעך בעולם".
מדברי רש"י מתקבלת לה תמונה שונה. תמונה של כדאיות, של הנאה וטובה שמשתלמת. שם, תהיה לגוי גדול. שם, יתפרסם שמך בכל העולם. היכן הוא הניסיון?

זאת ועוד. הרי אברהם היה חשוך בנים. ומה לא יעשה אדם בכדי שיזכה לראות בנים יוצאי חלציו. הרי אדם מוכן לנסוע למרחקים עצומים, אם רק יודע לו על איזה רופא, או טיפול כלשהו שיכול לעזור ולהגביר את הסיכוי שלו להיפקד בבנים. וכאן אומר לו הקב"ה מפורשות, לך אל מקום שבו מובטח לך שאתה זוכה בבנים. האם זה נחשב כניסיון? היש כאן בכלל התלבטות או היסוס כלשהו?
לכשתבונן היטב בפסוקי התורה, נגלה שאכן היתה כאן עמידה בניסיון. ולא סתם ניסיון, אלא אחד הניסיונות הקשים ביותר שנתנסה בו אברהם אבינו.
וכך מעידה התורה על אברהם: "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'". התורה מעידה על אברהם שהליכתו הייתה לא בגלל הפיתוי העצום של "ואגדלה שמך", לא בגלל הרצון להתעשר או להתגדל בעיני העולם. אפילו לא בשביל ההבטחה לזכות בבנים. אברהם הלך רק ואלך ורק בגלל סיבה אחת ויחידה - בגלל ציוויו של הקב"ה. "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'". כל כולו לשם שמים. כל כולו בגלל שה' אמר לו. זוהי עמידה בניסיון קשה ביותר. זוהי עמידה בניסיון לא פשוטה כלל ועיקר. זהו מצב של התעלות אדירה לבצע פעולה שיש בה הנאה ותועלת מרובה ולבצע אותה לא לשם ההנאה והתועלת, אלא רק בגלל שכך הוא רצונו של הקב"ה.
זוהי אפוא העמידה בניסיון הגדולה והקשה שעמד בה אברהם והנחיל אותה לנו, לבניו אחריו, את היכולת הזאת, לעשות ולקיים את תלמוד תורתו של הקב"ה באהבה. לעשות את רצונו, ורק את רצונו, בלבב שלם.

הרב יוסף ישר - הרב הראשי לעכו והמחוז

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

גדליה בן ר' שמעון הכהן גרינברג ז"ל,

נפטר ב-ח' חשוון תשנ"ג. יהי זכרו ברוך!

"זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את-זרעכם ככוכבי השמים וכל-הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם" (שמות לב, ג). משה מזכיר לקב"ה שיש לו חובה לקיים הבטחתו הכפולה והקשורה אחת בשניה. קיום זרע אברהם לעולמים וארץ ישראל תהיה משכנו של זרע אברהם אוהבו.

נחזור לתחנת המוצא. שש פעמים בפרשה חוזר הקב"ה על ההבטחה לאברהם. בראשונה ההבטחה "לזרעך אתן את הארץ הזאת" (יב, ז). בשנייה מוסיף הקב"ה הבטחה שזה יתחיל ממך אברהם ועד עולם: "כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה, ולזרעך עד עולם" (יב, טו). ולאחר ההבטחה "ושמתי את זרעך כעפר הארץ" מגיעה הפעם השלישית: "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה" (יג, ז). וברביעית לפני ברית בין הבתרים: "... אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה" (טו, ז). ומיד לאחר ברית בין הבתרים: "ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר, לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת" (טו, יח). בפעם הששית, לאחר שינוי השם וההבטחה על פרי בטן: "ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגריך את כל ארץ כנען לאחזת עולם" (יז, ח). ההבטחה הועברה ליצחק וליעקב אלינו לעולמים. אומר המדרש הגדול: "וגם הקימותי את בריתי אתם... אתה מוצא שלש בריתות ושלש שבועות נכרתו עם שלשה אבות על ארץ ישראל, באברהם הוא אומר ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת (בראשית ט"ו), ואומר ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת (שם כ"ז), ביצחק הוא אומר כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך, ביעקב הוא אומר (שם כ"ח) הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, ואומר (שם) ויצא יעקב מבאר שבע, מבארה שלשבעה, וכן הוא אומר (מכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם." (שמות ו, ד).

מדוע יש צורך בחזרה של ההבטחה כל כך הרבה פעמים? אם כלפי חוץ, כלפי כל העולם, הרי גם אם נראה להם עשרות פעמים, הענין לא יעבור. אלא שכנראה שיש צורך להכניס את ההבטחה טוב טוב לראש היהודי, עד שיפנים שזאת הארץ כולה שלנו.
הרמב"ן מסביר שבפעם השנייה הקב"ה מוסיף לאברהם שמעבר להבטחה הוא צריך גם לעשות מעשה ולממש את ההבטחה על ידי 'קום התהלך בארץ'. על סמך זה דווקא של ההליכה בארץ, אומרים חז"ל (בבא בתרא קיט ב) שארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו. הירושלמי במסכת חלה (פרק ב' הלכה א') אומר שארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו מההבטחה הכתובה בלשון עבר: 'לזרעך נתתי את הארץ'. בתוך כל ההבטחות על הארץ ישנה הבטחה לקיומו הנצחי של עם ישראל ובארץ ישראל ואיש לא יוכל לכלותנו, גם אם יהיו איומים מאויבים או מחלוקות קשות עם ירידים.

באגרת תימן של הרמב"ם, שנכתבה בזמן גזרות השמד, כדי לעודד יהודי תימן, אומר הרמב"ם על הפסוק 'ושמתי את זרעך כחול הים' שזו לא רק הבטחה חלילה שידרכו עלינו אויבינו, אלא זו הבטחה שכמה שידרכו על עם ישראל הוא ידע יותר להתגבר על כולם. כמו עפר שכמה שדורכים עליו יותר הוא מתחזק, הוא נשאר ולא מתנדף ברוח. הבטחה זו נכנסת בתוך ההבטחה על הארץ כדי שנגיץ שיש קשר בל ינותק בין ריבוינו, לבין הארץ שאותה נבנה ובה נתקיים ונפרח והיא תהווה שאיפה, כמו שרואים היום, לכל עמי העולם.

סיפור הקשור לפרשה ולקה בצידו

שליחותו של מלאך

"וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו" (יח, ב).
מבאר רש"י כי שלושה מלאכים היו: האחד - כדי לבשר את שרה שיוולד לה בן, ואחד - להפוך את סדום, ואחד לרפואת את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. ובהמשך דבריו כותב רש"י: ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט.
כאשר נתמנה הגאון ר' שלמה קלוגר להיות רבה של ברוך, נתכבד הרב החדש בסנדקאות בברית מילה של אחד מחשובי העיה. כאשר הגיע הרב לבית הכנסת, בו היתה אמורה להיערך ברית המילה, ראה כי הכל חרדים ועצובים. התעניין הרב לפשר הדבר, ונאמר לו, כי אבי הרך הנימול גוסס, וקיצו קרב. משום כך החליטו בני המשפחה לעכב את ברית המילה, כדי שיוכלו לקרוא לרך הנולד ע"ש אביו לאחר פטירתו. מהרב - אמר הרב - הביאו את החולה לכאן ומולו את התינוק וכן עשו. והנה זה פלא!! מיד עם סיום הברית חלה הטבה רבה במצבו של האב החולה, ואף יצא מכלל סכנה...
רעשה כל העיר על דבר המופת הנפלא שנעשה ע"י רבם החדש, אולם כאשר נודע הדבר לר' שלמה ביטל את הדבר ואמר: אין זה מופת כלל, למדתי לנהוג כך מדברי רש"י בפרשת וירא... רש"י מבהר שם, כי המלאך שהלך לרפא את אברהם, הוא המלאך שהלך להציל את לוט. ולכאורה קשה, וכי לא היו די מלאכים עד שהיו צריכים לשלוח מלאך אחד לשתי שליחויות?
אלא - אמר הרב - מאחר וזכותו של לוט לא היתה גדולה כל כך, עד כדי שישלחו בעבורו מלאך מיוחד להצילו, משום כך, אותו מלאך שנשלח לרפא את אברהם, הוא זה שהלך להציל את לוט.
ואף כאן חשבתי - סיים הרב - כי מן הסתם דנים עכשיו בשמים את אבי הילד, ושמו אין זכותו מספיקה לשלוח מלאך להצילו, ומאחר ואליהו הנביא, שהוא מלאך הברית, בא לכאן כדי להשתתף בברית המילה, ממילא יחיש ישועה גם לאבי הילד. (מובא ב: "קראת לשבת עונג").

בס"ד

ההשגחה הרב משה שאול קליין שלי"ט א מוצ"צ בד"ץ דמרח' הגד"ש ואזור שלי"ט א.

בדיקה תפילין ותיקונים

במקום עורכים בדיקה מחשב למזוזות, פרשיות וכו'.

יצור בחי תפילין גסות מהודרות בכל הנוסחאות

מפעל תפילין זיס 77 זיס 77 zis77

לפניה, להתייעצות ולהזמנה: 09-8870673

שבת פרשת לך לך

ההפטרה: "למה תאמר יעקב" (ישעיהו מ, כז).
יום שני: תענית שני תנינא.

שבת פרשת וירא

ההפטרה: "ואשה אחת" (מלכים ב' ד, א).

גבורת וגשמים: ספק טעה – מיום רביעי כ"ב במרחשון ואילך אם התעורר ספק אם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם אינו חוזר, אף מי שלא נוהג שלומר בקיץ מוריד נטל, כי הוזחק לומר במשך 30 יום. מי שאמר 90 פעם "מחיה מתים אתה, רב להושיע. משיב הרוח ומוריד הגשם..." למשל שליח ציבור שאומר גם חזרת הש"ץ ולכן הוא מזכיר משיב הרוח 90 פעם בפחות מששלשים יום, אינו חוזר יותר אם יש לו ספק מה אמר. ישנה דעה נוספת של החתם סופר שצריכים לכתחילה לומר 101 פעמים.

טרחא דציבורא

"יקח נא מעט מים" (יח, ד) – מלאכות שעשה אברהם בעצמו, עשאן כדרכו בחסד מרובה. מלאכות שנעשו ע"י אחרים, כגון שאיבת מים, הסתפק אברהם במועט מפני טורח הציבור. טרחת הציבור או כפי שנוהגים לומר במקור: 'טרחא דציבורא' אינו סתם הנהגה יפה שראוי לנהוג עם ובציבור, אלא היא הלכה. לא סתם הלכה אלא שהפוסקים נהגו בה לחומרה.

אמנם ההלכה נקבעה מסביב להתנהגות בתפילה בבית הכנסת, אבל רדאי שפניה להתנהגות בציבור בכלל. 'טרחא דציבורא' הוא מדין כבוד הציבור. האם יסודו דאורייתא או מדברנא?

"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), "אמר רבי עקיבא: זה כלל גדול בתורה" (רש"י שם). מסביב הרמב"ם: 'ואהבת לרעך כמוך', שנצטוונו מגזרת הכתוב, שהוא דין תורה (הלכות עדות ו, הלכה ג). אם כך ביחיד, ודאי לא גרע ציבור שלם, אבל התקנות שתוקנו חז"ל מפני כבוד הציבור, ומפני טרחא דציבורא, על סמך היסוד שנלמד מתורה (ואהבת לרעך כמוך) אינן נחשבות דברי תורה אלא מצוות דרבנן (רמב"ם, הלכות אבל יד, הלכה א).

"דבי שמעון בן אלעזר אומר: מנין לזקן שלא יטריח (את סביבתו) ת"ל זקן ויראת" (קידושין לב, ב). לפי הגמרא בקידושין החובה של "מפני שיבה תקום" אינה באה בחלל ריק. כתוב בפסוק: "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, ויראת מאלקיך אני ה'" (ויקרא יט, לב). מסמיכות המילים "זקן" ו"יראת" לומדת הגמרא שהזקן מצווה שלא להטריח את הציבור לקום מפניו, אלא ילך בדרך אלטרנטיבית. הזקן צריך לירא מאלוקיו ולא לגרום לציבור טרחה יתרה, אף על פי שעל הציבור מוטלת החובה לכבדו. מכאן ניתן לראות יסוד מן התורה לדין 'טרחא דציבורא'.

המסכת הפותחת של הש"ס, מסכת ברכות, מביאה בכמה מקומות את ההלכה של טורח צבור. וכך במקור ראשון: "בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע (פני יהושע): בגלל מה שיעץ בלק, היה צד שחיבים להזכירה כל יום, ורצו לקבעה בקריאת שמע) ומפני מה לא קבעו? משום טורח צבור... אמר רבי יוסי בר אבין: משום דכתיב בה האי קרא (במדבר כד, ט) 'כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו'." והוא דומה ל'בשכבך ובקומך' – שהקב"ה שומר אותנו בשכבנו ובקומנו, לשכב שלים ושקטים כארי וכלביא. כך פירש רש"י, ובביאור על הפסוק (במדבר כג, כד) 'הן עם כלביא יקום' – כשהן עומדין משינתם שחירת, הן מתגברים כארי לחטוף מצוות לקרא קריאת שמע. מקשה שם הגמרא: "ולימא האי פסוקא – ותו לא" (נזכיר רק פסוק אחד מהמקרא ובכך לא יהיה טורח צבור?). מתרצת הגמרא: "גמירי (כי רק) כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן (ואילו) פרשה דלא פסקה משה רבנו – לא פסקינן". ביאר המגן אברהם: שאם בדיעו להשלים כל הפרשה מותר להפסיק באמצע, כמו שעושים בקריאת התורה, אולם פסוק אסור להפסיק, אף נוסחתיים. לכן בגלל טורח הציבור לא הכניסו זאת.

מקור נוסף במסכת ברכות – הלכה למעשה: "טעה ולא הזכיר של ראש חודש בערבית, אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאמרה

בשחרית. בשחרית (לא הזכיר יעלה ויבוא), אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאומרה (הזכרת ראש חודש) במוספין. במוספין... יכול לאמרה במנחה... אמר רבי יוחנן: בציבור שנו". כלומר, שישמע שליח צבור בחזרת הש"ץ. זה פירוש רש"י. הרשב"א הטור תמחו על רש"י והרי אמרו שיוצא בתפילה הבאה אז מה מוסיפה השמיעה מהש"ץ? ובאמת בעל הלכות גדולות פירש שהכוונה על שליח ציבור שאין מטריחים אותו לחזור, משום טרחא דציבורא, אבל יחיד שטעה חוזה. כך גם נפסק בשולחן ערוך: אם טעה הש"ץ כשהתפלל בלחש, אינו חוזר ומתפלל שנית, מפני טורח הצבור, אלא סומך על התפילה שיתפלל בקול רם. (אורח חיים קכו, ד).

קריאה בתורה: קרואים: לא יוסיף על מספר הקרואים הקבוע, מפני טורח הציבור. במשנה ברורה (רפב, ה) קבע שנכון שלא להוסיף קרואים, אבל הוסיף: "במקום שיש לחוש לתרעומות איזה אנשים כשלא יקראו להם לתורה, אין צריך לדקדק בזה".

הברכות: הרמ"א כתב שהעולה לתורה, בשעה שמברך ברכה ראשונה יתפלל על הצד ויחזיק את ספר התורה פתוח, שלא יהא נראה כמברך מן התורה (סימן קלט, ד), ומסביר במשנה ברורה (סעיף קטן ז): יש לעולה להפוך פניו לצד, ואין לו לגלול (לסגור) ספר התורה (שלא יוכל לקרוא הכתוב) מפני טורח הציבור (שהרי בעל הקורא יצטרך לפתוח ספר התורה ולמצוא מחדש מקום הקריאה ובכך יש טורח לציבור, גם אם זה מעט זמן. לעומת כך כשמסיים בברכה השניה גולל מאחר שאין מחכים בכל מקרה שהעולה אחרי יגיע.

עטיפה בטלית: יש ועולה צריך להתעטף בטלית בעלותו לתורה. כתב ה"ט"ז (סימן ז) שבמקרה זה לא יבדוק הציצית מפני טורח הצבור. **גלילת הספר:** אין גוללים ספר תורה בציבור מפני כבוד הציבור, שלא יצטרך להמתין בחוסר מעש. (רמב"ם הלכות תפילה יב, הלכה כג). "לפיכך אם יצטרכו לקרות שני ענינים, מוציאין שני ספרי תורה" (שולחן ערוך אורח חיים קמה, ג).

דרשה בציבור: איסור קריאה בעל פה פסוקים. מצוה מן המובחר הוא לקרות את אותו שבכתב בכתב ושבעל פה בעל פה, משום כבוד הציבור לא הטריחו לגלול ספר תורה. האיסור של קריאת דברים שבכתב בעל פה נדחה מפני העיקרון של טורח הציבור. לאור הלכה זו פסק במשנה ברורה (סימן מט, ב) שמכאן נראה שמי שדורש ברבים אינו צריך לקרוא הפסוקים שמצטט מהכתב. אם יצטרך לחפש מקום הכתוב, זה יקח זמן ויהיה על חשבון זמנו של הציבור. לכן ניתן להקל מפני כבוד וטורח הציבור.

המתנה לרב עד שיסיים את תפילתו: משני מקומות נהגו לחכות עד שהרב יסיים תפילתו. בקריאת שמע בשני חשיבות התפילה (תפילת העמידה) בציבור. וכן מחכים לרב לפני תחילת חזרת הש"ץ כדי שייסיקו ציבור לומר קדושה.

כשהרב מתחשב בציבור ואינו רוצה לגרום לטרדה האם יכול למחול על כבודו או לרמוז לש"ץ שלא ימתין לו יותר? במשנה ברורה (סימן קד, א) כתב שכן יכול לרמוז באמצע התפילה.

מנין מצומצם: תפילה בציבור בעשרה. לכן, על שליח הציבור להמתין לתחילת החזרה עד שיהיו לפחות תשעה שעונים אמן לתפילתו. לכן, ראוי שכל יחיד מהעשרה יחשוב שרק לו מחכים ואם ישנה בתפילתו יותר מדי תגרם טרחא לציבור, לכן ישתדל שהש"ץ לא יצטרך להמתין לו.

מנין גדול: מפני טורח הציבור לא ראוי להמתין לכל הציבור שייסיים תפילתו לפני חזרת הש"ץ ולכן, כשהיו תשעה עונים שייסימו תפילת היחיד שלהם יתחיל להש"ץ בתפילת חזרה, מפני טורח הציבור (חיי אדם כט, א).

שליח ציבור, גם אם יש לו קול ערב, לא יאריך בתפילה, אפילו בשבת ויום טוב (שולחן ערוך נג, יא ומשנה ברורה לה-לו).

האם הציבור יכול למחול על כבודו: הבית יוסף (אורח חיים סימן נג) הביא בשם שו"ת הרא"ש שאין הציבור רשאי למחול על כבודו. כך גם מובא בשו"ת בית יהודה (אורח חיים כב, בסימן תקט). בהתאם לכך נראה שכבודו של הציבור אינו דומה לכבודו של יחיד, שיכול למחול, אלא כבוד ציבור הוא כמו דומה לכבוד שמים, ואינו ניתן למחילה.

מצות מילה

מצות עשה – המצוה השניה שנצטוונו בתורה – אחרי מצות פריה ורביה בפרשת בראשית – והיא מצות מילה: "זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך, המול לכם כל זכר".

בפרשת לך לך כורת הקב"ה ברית עם אברהם. שתי הבטחות מבטיח הקב"ה לאברהם בברית: ריבוי צאצאים, וירשת כל הארץ – ארץ כנען. ומהצד השני מתחייב אברהם בברית זו למול עצמו ואת זרעו אחרי לידות, כאות לקיים הברית. כך נצטוונו ע"י הקב"ה לקיים הברית מצידו: "ויאמר אלקים אל אברהם: ואתה את בריתי תשמור, אתה וזרעך אחריך, לדדתם. זאת בריתי אשר תשמרו, ביני וביניכם, ובין זרעך אחריך: המול לכם, כל זכר ונמלתם, את בשר ערלתכם, והיה לאות ברית, ביני וביניכם. ובן שמונת ימים ימול לכם כ זכר לדדתכם... והיתה בריתי בבשרכם, לברית עולם. וערל זכר, אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה את בריתי הפה". (ז, ט – טו, ד).

חובת האב למול את בנו

גמרא קידושין: "האב חייב בבנו למולו, (ואם הוא בכור) לפדותו (פדיון הבן. כהן ולוי פטורים), ללמדו תורה, ולהשיאו אשה וללמדו אומנות, ויש אומרים: אף להשיאו במים" (ללמדו לשחות) (קידושין כט, א). ממשכה שם הגמרא ושואלת: "מנלן (מנין לנו שדוקא האב חייב למול את בנו?) דכתיב (בראשית כד, א): 'וימל אברהם את יצחק בנו'." המילה "בנו" מיותרת. לא מספיק היה לכתוב וימל אברהם את יצחק? הפני יהושע מסביר שבאברהם היה זקן ושימש כבית דין והחייב היה על בית הדין למול את יצחק. ותיירך שלכן נכתב "בנו" לומר שהחייב על אברהם היה למול את בנו דוקא. בהמשך מסבירה הגמרא שאם האב לא מל את בנו – בית הדין חייב לעשות זאת במקומו "דכתיב: (בראשית יז, ה) המול לכם" כל זכר". ואם בית הדין לא עשה זאת, חייב הוא עצמו, הערל, למול את עצמו כשיגדל "דכתיב: וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו, ונכרתה הנפש ההיא מעמיה". מנין שהאשה לא מחויבת למול את בנה? שנאמר (בראשית כא, ד): "כאשר צוה 'אותו' אלקים". אותו ולא אותה.

יפה! "אשכחן מיד" אומרת הגמרא שם, באותה שעה אברהם הצטווה למול את בנו אבל, "לדורות מנלן" – מנין לנו שאף כל יום ישראלי לדורותיו חייב בכך? בתשובה מביאה הגמרא ברייתא: "תנא דבי רבי ישמעאל, כל מקום שנאמר (בתורה) צו, אינו אלא זיוו, מיד (לאותה שעה) ולדורות". התנא מביא מקור לחיזוק דבריו בברייתא: "זירוז – דכתיב (דברים ג, כח) – 'צו את יהושע וחזקו ואמצוה' – הרי שלשון 'צו' נאמרה לחיזוק ואימוץ, שיתחזק להזדרז בדבד. ונוהג: "מיד ולדורות – דכתיב (במדבר טו, כג) 'מן היום אשר צויה ה' הלאה לדורותיכם'". מכאן, וזאת מסקנת הגמרא בקידושין שם, שכל מקום שנאמר לשון ציווי – היינו מאותו צו, מאותו יום והלאה לדורות.

על פי ההלכה, חובה למול כל יהודי זכר. במידה שאין סכנה המצדיקה את דחיית הברית, יש למול את התינוק ביום השמיני לחייו, אפילו בשבת וביום הכיפורים.

המהר"ל מפראג (תפארת ישראל פרק ב') מסביר, שאופיו של החומר הוא שאין בו שלימות, והוא מוגבל ובעל חסרונות. וכדי שנוכל לחיות ברמה רוחנית המתאימה למדרגת נשמתנו – עלינו לתקנו, ולשם כך נועדה הברית. וזוהנה דווקא ביום השמיני, משום שעולם הטבע מאופיין על ידי מספר שבע, שכן העולם נברא בשבעה ימים. ולאחר מכן, ביום השמיני, אנו מתרוממים אל מדרגה גבוהה יותר מן הטבע.

ישנה סיבה אחת ויחידה לדחיית הברית מהיום השמיני, והיא מחלת התינוק. ובענין בריאות אין התחכמות ולכן אם יש צהבת למשל לתינוק, אין למול. וכתב השולחן ערוך (יורה דעה רחט, א), שצריך ליהרר מאוד באלו הדברים, שאין מליץ לו שיש בו חשש חולי, מפני שסכנת נפשות דוחה את הכל, שאפשר למול את

התינוק לאחר זמן, אבל אי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם. לאחר שיבריא לגמרי מלים אותו מיד (שם רסב, ב). ובמילה שנדחתה, אם יצא שהיום הראשון שניתן למול אותו הוא שבת, ידחו את המילה ליום ראשון. כי רק מילה בזמנה, דהיינו ביום השמיני, דוחה את השבת, אבל מילה שנדחתה, אינה דוחה שבת (שם רסו, ב).

המילה מוטלת כחובה דתית גם על כל מתגייה, מכיוון שאין גיור ללא מילה. אך יהודי מלידה, נחשב ככזה אף אם לא נמול. לפי התורה, מצוות המילה היא אחת משתי מצוות העשה היחידות (בנוסף לקרבן פסח), שמי שלא מקיימן חייב בעונש-כרת.

בדרכי חייני

לעילוי נשמת הרב אורי דסברג ז"ל

התרחקות לצורך הישמרות

"ויהי ריב בין רעי מקנה אברם, ובין רעי מקנה לוט... ויאמר אברם אל לוט אל תהי תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים אנחנו: הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאלה" (ג, ט – טו). דרכו של אברהם לפתרון העימות היא הפרדות מלוט. על פתרון זה, מוצאים אנו בדברי חז"ל שתי השקפות מנוגדות:

"ר... יהודה אומר – כעס היה לאבינו אברהם בשעה שפירש לוט מעמו. אמר הקדוש ברוך הוא: לכל הוא מדבק, וללוט אחיו אינו מדבק!".

לעומת השקפה זו מוצאים אנו בדברי חז"ל גם השקפה אחרת: "ר' נחמיה אומר – כעס היה לו להקדוש ברוך הוא בשעה שהיה מהלך לוט עם אברהם אבינו. אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי לזרעך נתתי את הארץ הזאת, והוא מדביק את לוט בן אחיו לירוש? אם-כו, ילך ויביא לו שני פרסתקין מן השוק, ויורישם את שלו!" לפי השקפה זו, אין הקדוש ברוך הוא מרוצה מן החיבור בין אברהם ללוט. החיבור עם לוט עלול לפגוע בהתנוונותו הרוחנית של אברהם אבינו. יש בו סכנה לעתיד זרעו של אברהם, ועל-כן, ההפרדות מלוט רצויה. (בראשית רבה, פרשה מא, אות ה).

שתי השקפות מנוגדות אלו עומדות בפנינו תמיד כאשר חפצים אנו לקרב רחוקים. מחד, יש ערך רב לקירוב רחוקים אל הקדוש ברוך הוא, ויש הקפדה אלוקית על הנמנע מלקרב רחוקים. מאידך, ההתקרבות לרחוקים על-מנת לקרוב, טומנת בחובה סכנה של התקרבות יתר, העלולה לסכן את הישגנו הרוחניים. במדרש, אין אנו מוצאים הכרעה בין דעות ר' יודה ור' נחמיה, ונדמה, שלא בכדי אין צורך בהכרעה בין ההשקפות,

אין כאן כל פרדוקס. יש זמנים שצריך להתקרב ויש זמנים, ומקרים לא מעטים, שחייבים להתרחק. יש מקרים שההתרחקות היא לצורך הישמרות. יש הגיון רב בהתרחקות כדי להישמר מריב ומדון. אבל אחים אנחנו. אין צורך בהתרחקות טוטאלית. צריך לשמור מרחק אבל יש נסיבות שמצריכות קירוב כמו שהיה בין אברהם לוט וחמשת המלכים.

לוט בחר ללכת לסדום אל האנשים הרעים והחטאים. לוט חי על הגזל ואין זו דרכו של אברהם. פיקוח נפש מחייבת את אברהם לפעול כנגד המלכים ולהציל את לוט, אבל בחיי יום יום השמירה עדיפה. שמור מרחק מהגזל והגניבה.

שמירת המרחק בכביש בין אם זה במהלך נסיעה בין כלי רכב ובין אם זה במעבר חציה או סתם הליכה בכביש. השומר מרחק הנהר בכביש הוא המונע סכנה וחלילה גניעה גופנית קשה. אברהם מסמן את גבולות היכולת לחיות יחד עם לוט. שמור מרחק כדי שנוכל להיפגש בשמחות. שמור מרחק בנסיעה בכביש כדי שנוכל להפגש בצומת, כדי שנוכל להגיע ולעמוד באור אדום ולא לגנוב את הרמזור. שמור מרחק כדי שנוכל להיפגש במקום בו הערכים המוסריים הם בקנה מידה כפי שלימד אותנו הקב"ה. ונשמרתם מאד לנפשותיכם בין אם זה במניעת גזל וגינבה של רועים ובין אם זה בגנבה של רמזור וחציה בכביש באור אדום או באי שמירה על מרחק. שמור מרחק כדי שנוכל להיפגש.